Konsumentverket • KO

Rapport 2012:10

Marknadskontroll av flytvästar och simhjälpmedel

2012:10 Marknadskontroll av flytvästar och simhjälpmedel
Konsumentverket 2013

Utredare: Helena Nilsson (projektledare), Jonas Eriksson och Anna Stridsberg
samt juristerna Eva Jannesson och Elisabet Andreasson

Innehållsförteckning

Sammanfattning 4

Abstract 5

1. Inledning 6

2. Bakgrund 7

2.1 Konsumentverkets ansvar 7

2.2 Näringsidkarnas ansvar 7

2.3 Definition av Personlig Skyddsutrustning 8

2.4 Produktstandarder 8

3. Syfte 9

4. Metod 10

4.1 Utförande simhjälpmedel 10

4.2 Avgränsning simhjälpmedel 10

4.3 Utförande flytvästar 11

4.4 Avgränsning flytvästar 11

5. Resultat 12

5.1 Simhjälpmedel 12

5.2 Flytvästar 12

5.3 Provning av uppblåsbara flytvästar 12

6. Analys 15

6.1 Belastningstest 15

6.2 Test av uppblåsningsmekanism 16

6.3 Test av luftkamrarnas hållfasthet 17

6.4 Funktionstest 17

6.5 Märkning, Information och Bruksanvisning 18

6.6 Dokumentkontroll 18

7. Rekommendation vid köp av flytväst 19

8. Bilagor 20

Bilaga 1: Information PSU 1
Bilaga 2: Sammanställning: Simarmringar som ingått i marknadskontroll 2011
Bilaga 3: Sammanställning: Uppblåsbara flytvästar som skickats på provning
Bilaga 4: Sammanställning: Provresultat uppblåsbara flytvästar

Sammanfattning

Konsumentverket är tillsynsmyndighet för produktsäkerhetslagen och lagen om personlig skyddsutrustning för privat bruk. Lagstiftningen är till för att skydda konsumenten från farliga produkter. Det är näringsidkarens ansvar att tillhandahålla säkra produkter. Genom marknadskontroller kan myndigheten följa upp att lagstiftningens krav respekteras av näringsidkarna.

Konsumentverket genomför under åren 2011-2013 ett temaprojekt ”Säker i vatten” med syfte att förebygga risken för olyckor i och vid vatten. Marknadskontrollen av Flytvästar och simhjälpmedel, som har genomförts tillsammans med kommunala konsumentvägledare, har ingått i temaprojektet. Syftet med marknadskontrollen har varit att kontrollera att flytvästar och simhjälpmedel uppfyller gällande säkerhetskrav, även med avseende på märkning, samt att öka kunskapen hos företagen om kraven på dokumentation och märkning. Ett ytterligare syfte var att öka kunskapen och förståelsen hos konsumenterna om vilket underhåll och vilken service som krävs för uppblåsbara flytvästar jämfört med traditionella flyvästar/flytplagg som har fasta flytkuddar.

Resultatet vid kontrollen av simhjälpmedel visade att endast ett fåtal produkter hade bristande märkning. Samtliga var försedda med CE-märkning. Två produkter saknade fullständig bruksanvisning på svenska.

Vid kontrollen av flytvästar genomfördes en provning av 12 modeller av uppblåsbara flytvästar. Provningen omfattade valda delar av tillämpliga standarder för respektive flytväst. För de brister som upptäcktes vid kontrollen har Konsumentverket gjort bedömningen att tillräckliga åtgärder vidtagits av näringsidkarna.

Abstract

The Swedish Consumer Agency is the responsible market surveillance authority for the Product Safety Act and for Personal Protective Equipment (PPE) for private use in Sweden. The purpose of the legislation is to protect consumers from dangerous products. It is the producer who has the responsibility to provide safe products. The Swedish Consumer Agency performs market surveillance activities in order to ensure that the products put on the market are safe.

The Swedish Consumer Agency is, under 2011-2013, performing an activity with the aim of preventing drowning accidents. The market surveillance on Lifejackets and Bouyancy aids was part of that activity. The purpose of the market surveillance activity was to ensure that the products comply with the relevant health and safety requirements, including marking, and to increase the knowledge of companies about the demands on documentation and marking. Another intention of the activity was to increase the knowledge and understanding among consumers that inflatable lifejackets requires more maintenance and service than ordinary lifejackets.

The result of the market surveillance on Buoyancy aids showed that only a few products had insufficient marking. All products were CE-marked. Two products lacked sufficient consumer information in Swedish.

The activities on Lifejackets included testing of 12 models of inflatable lifejackets. The tests performed were selected from the applicable standards for the products. The Swedish Consumer Agency is of the opinion that the inadequacies found were taken care of by the manufacturer and that appropriate measures were taken by the economic operators.

1. Inledning

Konsumentverket är marknadskontrollerande myndighet för personlig skyddsutrustning för privat bruk. Enligt EG-förordning 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter är definitionen för marknadskontroll ”den verksamhet som bedrivs och de åtgärder som vidtas av de offentliga myndigheterna för att se till att produkterna överensstämmer med de krav som fastställs i relevant harmoniserad gemenskapslagstiftning och inte hotar hälsan, säkerheten eller andra aspekter av skyddet av allmänintresset”.

En god funktion hos flytvästar är avgörande för att en icke simkunnig person ska kunna hålla sig flytande efter ett fall i vatten. Konsumentverket har tidigare genomfört en dokumentkontroll av flytvästar (marknadskontroll 2002, se PM 2003:21 ”Är flytvästarna testade?”) där resultatet bedömdes som tillfredsställande.

Simhjälpmedel är produkter som är till för att underlätta simträning. Marknadskontrollmyndigheten på Irland genomförde 2010 en kontroll av simhjälpmedel som visade på stora brister avseende märkning.

Med tanke på att det gått några år sedan dokumentkontrollen av flytvästar genomfördes i Sverige och att marknadskontrollen av simhjälpmedel på Irland visade på brister avseende märkning har Konsumentverket prioriterat att följa upp hur marknaden ser ut för dessa produkttyper i Sverige idag. Konsumentverkets marknadskontroll fokuserade på kontroll av märkning och medföljande bruksanvisning till simhjälpmedel samt provning, inklusive kontroll av märkning och dokumentation, av uppblåsbara flytvästar. Arbetet påbörjades 2011 och slutfördes 2012.

Rapporten är i första hand avsedd för tillverkare, importörer och distributörer av simhjälpmedel och flytvästar. Avsnittet ”Rekommendation vid köp av flytväst” vänder sig till konsumenter.

2. Bakgrund

Marknadskontrollen av flytvästar och simhjälpmedel ingår i temaprojektet ”Säker i vatten” som är ett samlingsnamn för olika aktiviteter som Konsumentverket genomför under åren 2011-2013. Temaprojektet kan kopplas till aktiviteter inom Barnsäkerhetsrådet och till aktiviteter inom MSB:s (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) ansvarsområde som gemensamt syftar till att förebygga risken för drunkningsolyckor.

I den myndighetsgemensamma planen för barns och ungas säkerhet, som antogs 2009, är drunkning ett prioriterat område. Vid olycksfall har drunkning visat sig vara den vanligaste dödsorsaken för barn mellan ett och sex år. MSB arbetar därför, tillsammans med andra myndigheter, med att ta fram en nationell strategi för att minska antalet drunkningsolyckor bland små barn. Konsumentverkets temaprojekt kan ses som ett ytterligare led i arbetet med att förebygga olyckor i och vid vatten.

2.1 Konsumentverkets ansvar

Konsumentverket är marknadskontrollerande myndighet för personlig skyddsutrustning för privat bruk. Tillsynen sker i enlighet med produktsäkerhetslagen (2004:451) och lagen (1992:1326) om personlig skyddsutrustning för privat bruk (PSUL). PSUL kompletteras av en tillhörande förordning och av Arbetsmiljöverkets föreskrifter ”Utförande av personlig skyddsutrustning” (AFS 1996:7) med särskilda krav på utformning, märkning och annan produktinformation.

Konsumentverkets marknadskontrollaktiviteter utförs huvudsakligen som stickprovskontroller inom olika produktgrupper och kan bland annat omfatta provning, dokumentkontroll och/eller kontroll av produktens märkning. Kontroller kan t.ex. startas med anledning av ett olycksfall eller att en anmälan lämnas in till myndigheten.

Marknadskontrollen syftar både till att skydda konsumenternas säkerhet och hälsa och till att säkerställa likvärdiga konkurrensförhållanden mellan företag.

2.2 Näringsidkarnas ansvar

Produktsäkerhetslagens syfte är att förhindra att varor och tjänster orsakar skada på person. Det är alltid näringsidkarens ansvar att tillhandahålla säkra produkter, det vill säga att varor och tjänster som de tillverkar, importerar eller säljer måste vara säkra. Det innebär att tillverkarna ska se till att produkterna uppfyller gällande hälso- och säkerhetskrav samt krav på märkning och övrig dokumentation.

Produktsäkerhetslagen säger även att tillverkare har en skyldighet att bedriva ett förebyggande produktsäkerhetsarbete för att få kunskap om skaderisken, så att

den kan minimeras hos de produkter man tillhandahåller. Tillverkaren ska dessutom ha en kontroll över produktionen som garanterar en jämn kvalitet.

Näringsidkarna är också skyldiga att samarbeta med varandra och med Konsumentverket samt andra tillsynsmyndigheter.

2.3 Definition av Personlig Skyddsutrustning

Med personlig skyddsutrustning menas alla produkter som är gjorda för att bäras eller hållas av en person till skydd mot hälso- och säkerhetsrisker. Det kan t.ex. vara hjälmar av olika slag, flytvästar, hörselskydd, ögonskydd, halkskydd, andningsskydd, fallskydd, skyddskläder, sportskydd och reflexer. För att skyddsutrustningen ska få säljas måste den uppfylla vissa grundläggande krav. Kraven, som är gemensamma inom EU och beskrivs i direktiv 89/686/EEG, omfattar hälsa och säkerhet men även utformning, märkning och annan produktinformation. Detaljerna i EU-direktivet är införda i svensk rätt genom Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1996:7) om utförande av personlig skyddsutrustning. Föreskriften har tagits fram i samråd med Konsumentverket och gäller för all personlig skyddsutrustning, oavsett om den är avsedd att användas i yrkeslivet eller för privat bruk.

Personlig skyddsutrustning delas in i tre kategorier. Kategori I är enkla skydd, till kategori II hör de vanligaste skydden, t.ex. de flesta idrottsskydden, kategori III är komplicerad utrustning som ska skydda mot livsfara.

Flytvästar och simhjälpmedel hör till personlig skyddsutrustning kategori II vilket innebär att tillverkaren ska kunna uppvisa ett typkontrollintyg från ett godkänt laboratorium, ett så kallat anmält organ, och en försäkran om överensstämmelse. Tillverkaren ska lämna information om produkten, bland annat en bruksanvisning på svenska. Produkten ska även vara CE-märkt. För ytterligare information se bilaga 1 Regler för personlig skyddsutrustning.

2.4 Produktstandarder

De säkerhetskrav som kan ställas på en produkt preciseras ofta i europastandarder eller internationella standarder. För flytvästar finns standarden SS-EN ISO 12402:2006, och sedan tidigare även SS-EN 393-399:1993. Flytvästar kan vara typkontrollerade mot kraven i en av dessa standarder. För simhjälpmedel finns standarden SS-EN 13138-1:2008.

3. Syfte

Marknadskontrollens syfte har varit att kontrollera att flytvästar och simhjälpmedel uppfyller gällande säkerhetskrav, även med avseende på märkning, samt att öka kunskapen hos företagen om kraven på dokumentation och märkning. Ett utökat syfte med kontrollen var även att öka kunskapen och förståelsen hos konsumenterna om vilket underhåll och vilken service som krävs för uppblåsbara flytvästar jämfört med traditionella flyvästar/flytplagg som har fasta flytkuddar.

4. Metod

Marknadskontrollen genomfördes i samarbete med kommunala konsumentvägledare för att få en geografisk spridning över landet.

4.1 Utförande simhjälpmedel

Konsumentvägledarna fick i uppdrag att besöka butiker som säljer simhjälpmedel, t.ex. leksaksaffärer, stormarknader och bensinstationer – upp till fem butiker per kommun besöktes. Om man upptäckte produkter som saknade CE-märke och/eller bruksanvisning på svenska registrerades uppgifter om respektive produkt i ett protokoll. Produkterna köptes in och skickades till Konsumentverket tillsammans med protokollet. Efter bedömning av de inkomna produkterna kontaktades näringsidkarna i de fall det fanns behov av rättelse. Deltagande kommuner var Boden, Jönköping, Karlshamn, Karlstad, Lycksele, Piteå, Rinkeby-Kista, Skellefteå, Trollhättan.

Utöver konsumentvägledarnas besök utförde även Konsumentverket en kontroll av simarmringar där tolv butiker besöktes. Två produkter köptes in.

4.2 Avgränsning simhjälpmedel

Marknadskontrollen av simhjälpmedel omfattade endast simarmringar, även kallade armpuffar.

Barn med simringar

4.3 Utförande flytvästar

Konsumentvägledarna fick i uppdrag att besöka specialbutiker inom sjö och båt, stormarknader, sportbutiker och andra butikskedjor med syfte att genomföra en inventering av vilka modeller och tillverkare som fanns på marknaden. Max fem butiker per kommun besöktes. Uppgifter om produkterna dokumenterades i ett protokoll per produkt som skickades till Konsumentverket tillsammans med bilder på respektive produkt. Produktens märkning skulle framgå av bilden. Deltagande kommuner var Borås, Eksjö, Falun, Gävle (inkl. Hofors, Ockelbo, Sandviken, Älvkarleby), Huddinge, Luleå, Malmö, Sundsvall.

Inventeringen av flytvästar användes som underlag för Konsumentverkets inköp av 12 modeller av uppblåsbara flytvästar som skickades på provning till Force Technology i Danmark. Provningen omfattade test av uppbåsningsmekanismen (automatic inflation test), test av luftkamrarnas hållfasthet (over pressure test), funktionstest (performance test), belastningstest av lyftögla och eventuell sele (horizontal and vertical load tests) samt visuell inspektion av märkning, information och bruksanvisning (visual inspection of marking, information supplied by the manufacturer – or explanatory leaflet – and information at point of sale).

4.4 Avgränsning flytvästar

Konsumentvägledarnas inventering omfattade alla typer av flytvästar men provningen avgränsades till att gälla endast uppblåsbara flytvästar. Provningen avgränsades sedan ytterligare till att omfatta valda delar av standardens krav, se ovan uppräknade tester.

Uppblåsbar flytväst

5. Resultat

5.1 Simhjälpmedel

Vid konsumentvägledarnas kontroll besöktes totalt 56 butiker. Alla produkter som kontrollerades var försedda med CE-märke. Fyra simarmringar som saknade bruksanvisning på svenska skickades till Konsumentverket från deltagande kommuner. Konsumentvägledarnas återkoppling var att undersökningen gjordes tidigt på säsongen och att man inte hittade simarmringar i alla butiker på grund av att man inte påbörjat försäljningen ännu. Konsumentverket genomförde därför en utvidgad kontroll senare på säsongen där ytterligare tolv butiker besöktes. Även denna kontroll visade på att endast ett fåtal produkter hade bristande märkning. Två produkter köptes in. Information om de inkomna produkterna finns i bilaga 2.

Ärendehandläggning startades i totalt två fall. Konsumentverket begärde in typkontrollintyg (EC Type Examination Certificate) och försäkran om överensstämmelse (EC Declaration of Conformity) för produkterna ifråga. Näringsidkarna informerades om skyldigheten att endast sälja produkter med korrekt märkning/bruksanvisning och anmodades att åtgärda produkter med brister. Näringsidkarna rättade sig frivilligt.

5.2 Flytvästar

Vid konsumentvägledarnas inventering besöktes totalt 33 butiker. Antalet flytvästar som rapporterades var 158 stycken fördelade på 23 olika varumärken. Inventeringen användes som underlag för att välja ut ett antal produkter som skickades på provning. Information om de provade produkterna finns i bilaga 3.

5.3 Provning av uppblåsbara flytvästar

Konsumentverket valde att avgränsa provningen till att endast omfatta uppblåsbara flytvästar. Dessa västar har blivit alltmer populära eftersom de är smidiga och lätta att bära. De kräver dock ett större ansvarstagande för underhåll och service. Att uppblåsningsmekanismen fungerar är helt avgörande för dessa flytvästars funktion. Uppblåsbara flytvästar ska enbart användas av simkunniga personer.

Ett urval av 12 olika modeller skickades till Force Technology i Danmark för provning mot valda delar av tillämplig standard för respektive flytväst. Force Technology är ett anmält organ (på engelska ”notified body”) det vill säga ett ackrediterat (godkänt) laboratorium som får utfärda typkontrollintyg för, i det här fallet, uppblåsbara flytvästar.

Av de 12 utvalda flytvästarna var åtta stycken typkontrollerade mot den äldre standarden SS-EN 396:1993 och fyra stycken var typkontrollerade mot SS-EN ISO 12402-3:2006 (testmetoder angivna i SS-EN ISO 12402-9:2006). De tester

som Konsumentverket valde finns angivna i båda standarderna men testmetoderna är i flera fall inte helt överensstämmande, se jämförelse i tabellen nedan.

Följande tester ingick i provningen:

Utförda tester	EN 396:1993/ A1:1998	EN ISO 12402-9:2006/A1:2011	Notering – viktiga skillnader
Belastningstest (Horizontal, Vertical and Lifting Loop Load Tests)	Annex A[1]	Clause 5.5.1[2]	[1] Belastning 2000, 750, resp. 2600 N (vuxenstl) [2] Belastning 3200, 900 resp. 3200 N (vuxenstl)
Uppblåsnings-mekanism (Automatic Inflation Test)	Clause 6.8.6[3]	Clause 5.5.3.2[4]	[3] Förkonditionering 5 h vid (0±1)°C, aktivering i sötvatten [4] Förkonditionering 8 h vid (-30±2)°C, aktivering i saltvatten
Luftkamrarnas hållfasthet (Over-Pressure Test)	Clause 6.8.5[5]	Clause 5.5.6[6]	[5] Manuell uppblåsning till 3,5 kPa [6] Manuell uppblåsning till 4,0 kPa. Efter 10 min höjs trycket med ytterligare 20% i alla luftkamrar
Funktionstest (Performance Test (limited test))	Clause 6.7[7]		[7] Krav på fribord ≥ 8,0 cm
Funktionstest (In-Water Performance Test (limited test))		Clause 5.6[8]	[8] Krav på fribord ≥ 10,0 cm
Märkning, Information och Bruksanvisning (Visual Inspection of Marking, Explanatory Leaflet and Consumer Information at point of sale)	Clause 7 & 8		
Märkning, Information och Bruksanvisning (Visual Inspection of Marking, Information Supplied by the Manufacturer and Information at point of sale)		EN ISO 12402-3, Clause 6, 7 & 8	

Fyra av de provade flytvästarna var dessutom försedda med sele, belastningstest för sele utfördes enligt EN ISO 1995:1998.

Belastningstest sele	EN ISO 1095:1998		
Material and Construction	Clause 4.2		
General performance	Clause 4.3		
Dynamic testing	Clause 5.2		

En sammanfattning av provningsresultatet för respektive produkt ges i bilaga 4.

6. Analys

I detta avsnitt följer diskussion om provningsresultatet för de uppblåsbara flytvästarna och en redogörelse för de bedömningar som Konsumentverket gjort för de olika produkterna.

6.1 Belastningstest

Fyra av de provade flytvästarna fick anmärkning i detta test. På tre västar gick spännet sönder (Helly Hansen 33827, Base Guardian 150, Baltic Winner zip auto) och på den fjärde gick bältet av vid belastningen (Watski 102849) i ”lifting loop” testet. Just dessa fyra flytvästar är provade mot den nyare standarden, SS-EN ISO 12402-9:2006/A1:2011, som har högre krav på belastning än den äldre standarden, SS-EN 396:1993/A1:1998, (3200 N jämfört med 2600 N).

Flytvästarna Helly Hansen och Base Guardian var försedda med samma typ av spänne (ITW Nexus SS 40). Konsumentverket fick information om att spännestillverkaren utvecklat en ny och starkare version av spännet och att detta ersätter det tidigare spännet i framtida produktioner. Konsumentverket bedömde åtgärden som tillräcklig.

Flytvästen Baltic Winner Zip var försedd med spännet NME Flex från National Moulding. Tillverkaren Baltic kontaktade omedelbart spännestillverkaren och man kom överens om en utökad kvalitetskontroll. Man startade även en dialog om framtida förbättringar av produktionen. Åtgärden bedömdes som tillräcklig.

Generellt kan sägas att belastningskravet är högt ställt (3200 N i den nyare standarden motsvarar lyft av en person som väger drygt 320 kg) samt att Konsumentverkets test av belastningen – horisontellt, vertikalt och ”lifting loop” test - utförts på en och samma flytväst. Vid typkontroll används flera flytvästar och det är brukligt att flytvästarna byts ut mellan testerna. Det är rimligt att anta att spännet påverkats av de belastningar det utsatts för före ”lifting loop” test.

Tillverkaren Lade oü av flytvästen Watski 102849, vars bälte gick sönder, genomförde egna tester vid ett annat anmält organ (”notified body”) med tillfredsställande resultat. Diskussioner fördes, mellan de olika parterna, om det förekommer skillnader mellan laboratorier vid utförande av testet. Konsumentverket kan inte utesluta att resultatet beror på olika tillämpning av provmetoden. Att bältet skadas vid ”lifting loop” test är ovanligt.

De åtgärder som vidtogs var alltså sammanfattningsvis utökad produktions-kontroll, produktutveckling och förbättrad produktionsprocess vid tillverkning av spännen. Konsumentverket har funnit åtgärderna proportionerliga.

6.2 Test av uppblåsningsmekanism

Tre av de provade flytvästarna fick anmärkning i detta test (Helly Hansen 33827, Base Guardian 150, Watski 102849). De tre flytvästarna är provade mot den nyare standarden, SS-EN ISO 12402-9:2006/A1:2011, med avsevärt högre krav än den äldre standarden, SS-EN 396:1993/A1:1996, (förkonditionering i 8 h i -30°C med aktivering i saltvatten jämfört med förkonditionering i 5 h i 0°C med aktivering i sötvatten).

De 12 provade flytvästarna var försedda med olika typer av inflatorer:

- Lalizas: Lalizas Sigma 20142 och Plastimo XM 55816
- Halkey Roberts: Helly Hansen 33827 och Watski 16745-0005
- Hammar MA1: Watski 2 Star 100465
- United Moulders UML-5: Besto Rider jr RE39155MH, Base Guardian 150, Baltic Winner Zip auto, Crewsaver 1060 jr, Fladen QF 150/rider och Watski 102849.
- United Moulders MK-2: @sea

Kravet i testet är att uppblåsningen ska starta inom 5 sekunder. Flytvästen från Helly Hansen, som förkonditionerades i -30°C, blåstes upp men inte inom föreskriven tid. Helly Hansen-västen är dock typkontrollerad med SS-EN ISO 12402-9:2006, medan Konsumentverkets provning gjordes utifrån SS-EN ISO 12402-9:2006/A1:2011. Processen för förkonditioneringen skiljer sig något åt mellan dessa versioner. Flytvästen Watski 16745-0005 som är försedd med samma typ av inflator – Halkey Roberts – är testad mot den äldre standardens krav och klarade provningen.

Flytvästen Base Guardian 150 klarade inte testet för automatisk uppblåsning, troligen på grund av isbildning vid förkonditioneringen. Flytvästen från Baltic, som har samma typ av inflator – United Moulders UML-5 - är testad mot samma krav i den nyare standarden, klarade däremot provningen.

Fyra andra västar är försedda med samma typ av inflator men provade mot den äldre standardens krav. Tre av dem klarade testet för automatisk uppblåsning. För den fjärde, Watski 102849, finns misstanke om att gaspatronen var felaktigt monterad (handhavandefel) eftersom gasen läckte ut i vattnet.

Något enhetligt mönster kan alltså inte ses beträffande provresultatet för de olika inflatorerna. Däremot vet man att den nyare standardens krav är hårda. Det pågår ett arbete med att revidera standarden EN ISO 12402 och man har i standardiseringskommittén tillsatt en arbetsgrupp för att se över kraven vid uppblåsning i kalla väderleksförhållanden. För flytvästar som används vid fritidsbruk förefaller temperaturkraven vara onödigt stränga.

Det kan inte uteslutas att gaspatronen i fallet med Watski 102849 hade gängat ur under förvaring/provning utan något egentligt handhavandefel. Standarden innehåller inte något krav på provning för att säkerställa att inte patronen gängar ur under användning. Konsumentverket har för avsikt att ta upp denna fråga i det löpande arbetet med revideringen av standarden.

6.3 Test av luftkamrarnas hållfasthet

Alla de 12 provade flytvästarna klarade kraven i respektive standard.

6.4 Funktionstest

Tre av de provade flytvästarna fick anmärkning i detta test (Helly Hansen 33827, Besto Rider jr RE39155MH, Crewsaver 1060-jr). Helly Hansens flytväst är i vuxenstorlek och typkontrollerad mot den nyare standarden SS-EN ISO 12402-9:2006. Flytvästarna Besto Rider och Crewsaver är båda i juniorstorlek och typkontrollerade mot den äldre standarden SS-EN 396:1993. Vid funktionstestet används testpersoner och bland annat görs mätning på fribord vilket är avståndet mellan andningsorgan och vattenyta.

I den nyare standarden är kravet på fribord ≥ 10.0 cm. Dessutom genomförs ett hopptest från 1 meter med samma krav på fribord. Flytvästen från Helly Hansen klarade kravet för fribord men inte efter hopptest, där resultatet för en av tre testpersoner uppmättes till 8.5 cm. Vid typprovning används fler testpersoner, normalt (minst) 5-12 stycken beroende på standardversion. Om resultatet för en av testpersonerna är avvikande är det tillåtet att byta ut den personen eftersom kropps-konfigurationen hos testpersonerna har stor betydelse för resultatet.
I den nyare standarden ska man vid dessa tillfällen göra en jämförelse mot en referensväst, vilket inte utfördes vid Konsumentverkets provning. Konsumentverket bedömde avvikelsen som mindre allvarlig.

I den äldre standarden är kravet på fribord ≥ 8.0 cm. För juniorvästar utförs inte något hopptest eftersom testpersonerna i de fallen är barn. Varken Besto Rider eller Crewsaver klarar kraven på fribord i Konsumentverkets provning. Både provningslaboratorier och tillverkare har inkommit med godtagbara förklaringar till hur testresultatet ska tolkas. Vid provning av juniorvästar finns det en överenskommelse mellan anmälda organ att godta ett fribord på ≥ 5.0 cm. Dessutom hänvisar man till punkt 6.7.1. i EN 396 som bland annat anger att *”the position in the water and support afforded are much more useful indicators in this case than e.g. freeboard measurement”*. Konsumentverket har godtagit dessa skäl vid bedömningen av fribord för juniorvästar.

6.5 Märkning, Information och Bruksanvisning

När det gäller förekommande brister i märkning, information och/eller bruksanvisning har Konsumentverket riktat påpekanden till motparterna. I flera fall har motparterna rättat sig frivilligt. I något fall har motparten valt att upphöra med försäljningen istället för att åtgärda felet. Även anmärkningen på reflexmaterialets placering vid den visuella inspektionen av flytvästarna har åtgärdats frivilligt.

För anmärkningar på lyftöglans placering respektive storlek har det visat sig att två oberoende anmälda organ, (”notified bodies”), har uppenbart olika tolkningar av provmetodens utförande. Konsumentverket har för avsikt att kontakta SWEDAC, som är nationellt organ för ackreditering, i dessa frågor.

6.6 Dokumentkontroll

Typkontrollintyg (EC Type-Examination Certificate) har uppvisats för samtliga provade uppblåsbara flytvästar. Samtliga var även försedda med CE-märke. Dokumentet Försäkran om överensstämmelse (EC Declaration of Conformity) har uppvisats för samtliga provade produkter. I flera fall var dock dokumenten ofullständigt ifyllda, eller upprättade efter det att försäljningen påbörjats av produkten, vilket föranlett Konsumentverket att rikta påpekanden till berörda motparter.

7. Rekommendation vid köp av flytväst

Vid inköp av flytväst finns många val att göra. Om man väljer en uppblåsbar flytväst är det viktigt att tänka på att den kräver underhåll och service kontinuerligt för att man ska vara säker på att den fungerar som den ska. I den uppblåsbara flytvästens märkning, och i dess bruksanvisning, finns information om hur den ska användas, underhållas och kontrolleras. Det är viktigt att följa dessa anvisningar – om inte uppblåsningsmekanismen fungerar har västen ingen flytkraft och risken för en drunkningsolycka är uppenbar.

- Kontrollera regelbundet att gaspatronen är oanvänd (skruva ur patronen och se efter att den är operforerad).
- Byt sensor enligt tillverkarens anvisning, oftast en gång om året.
- Blås upp västen och kontrollera att den är tät.

Dessutom bör flytvästen lämnas in för service enligt tillverkarens bruksanvisning, oftast en gång per år, förslagsvis där västen köptes in.

Tänk på att uppblåsbara flytvästar inte är lämpliga för barn. De ska använda räddningsvästar med flytkuddar av fast material.

Barn i räddningsväst med flytkuddar.

8. Bilagor

Bilaga 1: Information PSU 1
Bilaga 2: Sammanställning: Simarmringar som ingått i marknadskontroll 2011
Bilaga 3: Sammanställning: Uppblåsbara flytvästar som skickats på provning
Bilaga 4: Sammanställning: Provresultat uppblåsbara flytvästar

Regler för personlig skyddsutrustning

Med personlig skyddsutrustning avses varje utrustning som är avsedd att bäras eller hållas av en person till skydd mot en eller flera hälso- eller säkerhetsrisker. Det kan t.ex. vara andningsskydd, ögon- och ansiktsskydd, fotskydd, fallskydd, skyddskläder eller skyddshjälmar.

Tillverkare och leverantörer ska se till att produkterna uppfyller hälso- och säkerhetskraven samt kraven på märkning och dokumentation. Om inte kraven uppfylls kan det leda till rättsliga påföljder.

EU:s direktiv om personlig skyddsutrustning (89/686/EEG) omfattar personlig skyddsutrustning både för arbetslivet och för privat bruk. Den svenska lag som följer EU-direktivet när det gäller utrustning för privat bruk infördes 1994 (SFS 1992:1326). Lagen kompletteras av en regeringsförordning (SFS 1993:972) och av föreskrifter från Arbetsmiljöverket (AFS 1996:7), som tagits fram i samråd med Konsumentverket. Även Produktsäkerhetslagen (SFS 2004:451) kan tillämpas vid ingripanden mot personlig skyddsutrustning som inte uppfyller kraven.

Allmänna krav

För all personlig skyddsutrustning gäller att tillverkaren eller dennes representant inom EES-området ska:

- Sammanställa en teknisk dokumentation. Den ska innehålla alla relevanta fakta om de åtgärder tillverkaren använder för att säkerställa att utrustningen uppfyller grundkraven i EU-direktivet 89/686/EEG. För personlig skyddsutrustning kategori II och III ska även ett typkontrollintyg från ett allmänt organ finnas.
- Upprätta en särskild, skriftlig försäkran om att utrustningen uppfyller grundkraven i EU-direktivet 89/686/EEG och att utrustningen är identisk med den som lämnats in för typkontroll ("Försäkran om överensstämmelse").
- Lämna produktinformation, bland annat bruksanvisning på svenska.
- CE-märka produkten. Märkningen ska vara väl synlig, lättläst och beständig.

Läs mer på Konsumentverkets webbsida http://www.konsumentverket.se under Företag/Produktsäkerhet/Personlig skyddsutrustning.

Bilaga 2

Sammanställning: Simarmringar som ingått i marknadskontroll 2011

Kommun	Produkt	Granskning	Bedömning
Boden	Intex 3–6 år	Bruksanvisning på skandinaviska finns. Varning på svenska finns (på simarmringarnas insida).	Ärendehantering startas inte.
Karlstad	Bex Water Muscles 6–12 år	Bruksanvisning på svenska saknas. Varning på svenska saknas.	Utgående modell (inköpta exemplaret det enda i butikens lager). Ärendehantering startas inte.
Piteå	Intex 6–12 år	Bruksanvisning på skandinaviska finns. Varning på svenska finns (på simarmringarnas insida).	Ärendehantering startas inte.
Skellefteå	Murena Water Sport - Bex Sport AB	Fullständig bruksanvisning på svenska saknas. Hänvisning till fel standard.	Ärendehantering startas.
Konsumentverket	Bestway 3–6 år	Bruksanvisning på svenska finns. Varning på svenska finns (på simarmringarnas insida).	Ärendehantering startas inte.
Konsumentverket	Biltema, art.nr 45-612	Fullständig bruksanvisning på svenska saknas. Standardhänvisning saknas.	Ärendehantering startas.

Bilaga 3

Sammanställning: Uppblåsbara flytvästar som skickats på provning

Produkt	Inköpsställe	Importör (el. tillverkare i Sverige)	EN 396:1993/ A1:1998	EN ISO 12402-3:2006/ A1:2010	EN ISO 1095:1998
Lalizas Sigma 20142	Jula AB	Jula AB	X		
Helly Hansen 33827	Outdoorexperten/ Merkantil Sverige AB	Helly Hansen AB		X	
Watski 16745-0005	Outdoorexperten/ Merkantil Sverige AB	Watski AB	X		X
Watski 2 STAR 100465	Marinaman Sweden AB	Watski AB	X		X
Besto Rider jr RE39155MH	Vattenbutiken	Vattenbutiken/ Vatten i Arninge AB	X		X
Base Guardian 150	Vattenbutiken	Base Watersports/ Skimarine Sport AB		X	
Baltic Winner zip auto	Benn´s Mast & Båttillbehör AB	Baltic Safety Products AB		X	
Crewsaver 1060-jr	Benn´s Mast & Båttillbehör AB	Benn´s Mast & Båttillbehör AB	X		X
Fladen QF 150/rider	Outdoorexperten/ Merkantil Sverige AB	Fladen Fishing AB	X		
Watski 102849	Marinaman Sweden AB	Watski AB		X	
Plastimo XM 55816	Marinaman Sweden AB	Navimo Nordic AB	X		
@sea	Kina Båt & Marin AB	Kina Båt & Marin AB	X		

Bilaga 4

Sammanställning: Provresultat uppblåsbara flytvästar

Produkt	Belastnings-test	Test av uppblåsnings-mekanism	Test av luftkamrarnas hållfasthet	Funktionstest	Märkning, Information och Bruksanvisning	Belastnings-test sele
Lalizas Sigma 20142	OK	OK	OK	OK	Märkning på engelska, övrigt mindre avvikelser	-
Helly Hansen 33827	Spännet brast	Aktivering av uppblåsning för långsam (men blåstes sedan upp)	OK	Lågt fribord för en testperson vid hopptest	Anmärkning på placering av reflexmaterial	-
Watski 16745-0005	OK	OK	OK	OK	Mindre avvikelser	OK
Watski 2 STAR 100465	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Besto Rider jr RE39155MH	OK	OK	OK	Lågt fribord för två testpersoner	OK	OK
Base Guardian 150	Spännet brast	Automatisk uppblåsning fungerade inte – manuell aktivering fungerade	OK	OK	Bristande märkning resp. bruksanvisning	-
Baltic Winner zip auto	Spännet brast	OK	OK	OK	Mindre avvikelser	-
Crewsaver 1060-jr	OK	OK	OK	Lågt fribord för tre testpersoner	OK	OK
Fladen QF 150/rider	OK	OK	OK	OK	OK	-
Watski 102849	Bältet brast	Automatisk uppblåsning fungerade inte – CO_2 frigjordes i vattnet	OK	OK	Anmärkning på lyftöglans storlek	-
Plastimo XM 55816	OK	OK	OK	OK	Anmärkning på lyftöglans placering, för övrigt mindre avvikelser	-
@sea	OK	OK	OK	OK	Bristande märkning resp. bruksanvisning	-

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad. Telefon: 0771-42 33 00. konsumentverket.se